

KUTSESTANDARD

Aednik, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Aednik, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Aianduse kutsealal on neli kutset: abiaednik, tase 2; nooremaednik, tase 3; aednik, tase 4 ja meisteraednik, tase 5.

4. taseme aednik on aianduslike põhiteadmistega oskustöötaja, kes täidab põhilisi tööülesandeid kõikides aianduse valdkondades – köögiviljanduses, puuviljanduses, puukoolis, lillekasvatuses, iluaianduses jm. Ta korraldab töid plaanipäraselt, säästlikult ja tulemuslikult ning tema põhilised tööülesanded on töö planeerimine, külvi- ja istutuspinna ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine, aiakultuuride hooldamine, saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügiks ettevalmistamine nii tava- kui mahetootmises.

Aednik juhendab töötajate tavatöid ja vastutab oma pädevuse piires teiste töötajate arendamise eest. Korraldab oma tegevust ja kohandab enda käitumist vastavalt olukorrale. Aednik peab tähtsaks eetilisi töökspidamisi ja väärtusi, järgides head aiandustava ning keskkonna- ja tööohutusnõudeid.

A.2 Tööosad

A.2.1 Külvi- ja istutuspinna ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine

1. Töökoha ettevalmistamine.
2. Paljundus- ja istutusmaterjali hindamine.
3. Külvamine, pikeerimine ja istutamine.
4. Puude/põõsaste istutamine.
5. Kastmine istutamisel.
6. Väetamine külvamisel ja istutamisel.
7. Multšimine.
8. Toestamine.

A.2.2 Aiakultuuride hooldamine

1. Hooldustööde planeerimine.
2. Kastmine.
3. Väetamine.
4. Taimekaitsetööde tegemine.
5. Umbrohutõrje tegemine.
6. Kujundamine ja lõikamine.
7. Taimede kaitsmine ebasoodsate mõjude eest.

A.2.3 Tööde ja vahendite planeerimine

1. Aiandusliku rajatise valimine.
2. Aiakultuuride valimine.
3. Külvikorra, tootmis-, tööplani koostamine.
4. Materjalide ja mahtude arvestamine.
5. Väetamis- ja taimekaitsetööde planeerimine.

6. Materjalide hankimine.
7. Tööjõu planeerimine.

A.2.4 Taimmaterjali paljundamine ja istikute kasvatamine

1. Kasvatustehnoloogia planeerimine.
2. Taimmaterjali generatiivne paljundamine.
3. Taimmaterjali vegetatiivne paljundamine.
4. Istikute kasvatamine.
5. Kvaliteedi hindamine ja istikute sorteerimine.
6. Toodangu pakendamine ja märgistamine.

A.2.5 Juhendamine

1. Tööaja arvestamine.
2. Meeskonna juhtimine ja tagasiside andmine.
3. Kvaliteedinõuetest kinnipidamise kontrollimine ja töö tulemuste analüüsimine.

Valitavad tööosad

A.2.6 Saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügiks ettevalmistamine

1. Saagi kvaliteedi hindamine.
2. Saagi koristamine.
3. Saagi sorteerimine ja ladustamine.

A.2.7 Muru rajamine ja hooldamine

1. Muru valimine.
2. Muruseemne valimine.
3. Murupinna maha märkimine.
4. Pinnase ettevalmistamine.
5. Külvamine.
6. Siirdemuru paigaldamine.
7. Kastmine.
8. Hooldustööde teostamine.

A.2.8 Aiakaupade müümine

1. Müügikoha kujundamine.
2. Kauba ettevalmistamine.
3. Dokumentatsiooni ja laoseisu kontrollimine.
4. Kliendi vajaduste välja selgitamine.
5. Tellimuse vormistamine.
6. Müügi vormistamine.
7. Kauba pakkimine.
8. Probleemide lahendamine.

A.2.9 Lilleseadete ja kompositsioonide valmistamine

1. Tööülesande püstitamine.
2. Lilleseadete tegemine.
3. Hinna kujundamine.
4. Pakkimine.
5. Transpordi korraldamine.

A.2.10 Sisehaljastuse rajamine ja hooldamine

1. Tööülesande püstitamine.
2. Sisehaljastuse rajamine.
3. Hoolduskava koostamine ja hooldamine.
4. Taimekaitsetööde tegemine.

A.2.11 Haljasalade planeerimine, rajamine ja hooldamine

1. Istutusala märkimine.

2. Kasvualuse ettevalmistus. 3. Servade rajamine ja pinnakatte paigaldamine. 4. Külvamine ja istutamine. 5. Puude/põõsaste istutamine. 6. Hekkide pügamine. 7. Taimede ja istutusala hooldamine. 8. Taimekaitsetööde tegemine. 9. Väetamistöõde tegemine. 10. Vilja- ja ilupuude, põõsaste hooldamine. 11. Komposteerimine ja jäätmete käitlemine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Aednik on paindliku tööajaga, vajadusel töötab ka puhkepäevadel. Tema töö toimub nii väli- kui sisetingimustes. Aedniku töö terviseriskid tulenevad raskuste tõstmisest, mürast, mehhanismidega töötamisest, kõrgustes töötamisest, ilmastikuolude ja temperatuuride vaheldumisest, niiskusest ning kokkupuutest erinevate allergeenidega (nt taimed, kemikaalid, tolm).
A.4 Töövahendid
Aedniku põhilised töövahendid on aiandustarvikud, masinad ja seadmed, mõõteriistad, sidevahendid ja muud abivahendid.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
4. taseme aedniku töö eeldab töökust, ausust, motiveeritust, vastupidavust, koordineerimist, koormust, pinget ja keskonnataluvust; kohanemis-, vastutus-, otsustus-, koostöö- ja õppimisvõimet; korrektsust, sotsiaalsust, loomingulisust, iseseisvust ja saavutusvajadust.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
4. taseme aedniku esmane kutse saadakse vastava kutsehariduse ja kutsekeskhariduse õppe lõpetamisel. 4. taseme aedniku kutsetunnistust on tavapäraselt võimalik taotleda inimestel, kellel on aiandusalane töökogemus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Aednik.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Aednik, tase 4 kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.5, valitava kompetentsi B.2.6 (v.a iluaianduses töötav aednik) ja läbiva kompetentsi B.2.12 tõendamine. Aednik, tase 4 kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.5, valitava kompetentsi B.2.6 (v.a iluaianduses töötav aednik) ja läbiva kompetentsi B.2.12 tõendamine. Valitavatest kompetentsidest on võimalik tõendada kompetentse B.2.7 – B.2.11 (iluaianduses töötaval aednikul B.2.6-B.2.11)

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Külvi- ja istutuspinna ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistab töökoha ja aiakultuuride kasvukoha ette, lähtudes planeeritavast tegevusest ja tootmisplaanist. 2. Hindab paljundus- ja istutusmaterjali, sh ajatatavate aiakultuuride kvaliteeti visuaalselt ja klassifitseerib selle vastavalt nõuetele. 3. Seadistab külvi- ja istutusnormi masinal vastavalt plaanile; külvab seemned, pikeerib ja istutab aiakultuure käsitsi või masinaga vastavalt külvinormile ja istutusskeemile; kontrollib istutamise kvaliteeti, lähtudes aiakultuuri eripärast. 4. Istutab puud/põõsad, arvestades projekti või töökirjeldust. 	

5. Kastab, arvestades aiakultuuride kasvunõudeid ja kastmissüsteemide eripära. 6. Väetab aiakultuure käsitsi, käsimehhanismide, väetisedosaatori või väetisekülvikuga vastavalt väetamisplaanile ja väetamise põhimõtetele nii tava- kui mahetootmises. 7. Multšib nii käsitsi kui mehhanismidega. 8. Toestab aiakultuure, arvestades nende eripära; planeerib ja juhendab toetussüsteemi rajamist.	
B.2.2 Aiakultuuride hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. Määrab aiakultuuride hooldustööde vajaduse, lähtudes aiakultuuride, sh ajatusmaterjali liigitusest, omadustest ja hooldusnõuetest. 2. Määrab aiakultuuride kastmisenormid, kastab käsitsi või kastmissüsteemidega, seadistab ja vajadusel reguleerib kastmisseadmeid, sh automatiseeritud kastmissüsteeme, järgides kasutusjuhendit. 3. Seab aiakultuuride väetamisenormid, väetab käsitsi, väetisedosaatori või väetisekülvikuga vastavalt väetamisplaanile ja väetamise põhimõtetele nii tava- kui mahetootmises; seadistab ja vajadusel reguleerib väetatismehhanisme (sh automatiseeritud väetussüsteemid), järgides kasutusjuhendit. 4. Teeb taimekaitsetöid, sh taimekaitsevahenditega, mille kasutamiseks on vaja taimekaitsetunnistust; peab taimekaitsevahendite kasutamise arvestust. 5. Korraldab umbrohutõrje, arvestades aiakultuuride eripära ja töömahtu; valib sobivad tõrje- ja töövahendid ning meetodika nii tava- kui mahetootmises. 6. Kujundab ja lõikab taimi, lähtudes iseärasustest, vajadustest või hoolduskavast. 7. Kaitseb taimi ebasoodsate loodus- ja tehiskeskkonna mõjude eest, kasutades vastavaid abivahendeid.	
B.2.3 Tööde ja vahendite planeerimine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. Lähtuvalt eesmärgist valib tootmiseks ja hoolduseks sobilikku aiandusliku rajatise (kasvuhooned, kasvutunnelid, kasvulavad, hoidlad, kaitserajatised, kastmissüsteemid jne). 2. Planeerib ja valib aiakultuurid, lähtudes kasvukohast, -substraadist ja mullastiku sobivusest. 3. Koostab külvikorra ja tootmis-, tööplaanid ning arvestab mahud. 4. Arvestab materjalide (mullad, taimmaterjal, sh ajatavad aiakultuurid, seemned, potid, väetised, aiatarvikud jne) mahud ja planeerib tootmis- ja hooldusmahud. 5. Planeerib väetamis- ja taimekaitsetöid vastavalt aiakultuurile. 6. Juhendamisel hangib materjalid vastavalt arvestatud mahtudele ja tarvikute omadustele, jälgides hinna ja kvaliteedi suhet. 7. Planeerib tööjõuvajaduse ja tööde mahu, lähtudes planeeritud mahust.	
B.2.4 Taimmaterjali paljundamine ja istikute kasvatamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. Planeerib taimede paljundamise ja istikute kasvatamise, lähtudes aiakultuuri ja tootmise eripärast. 2. Lähtudes aiakultuuri eripärast paljundab generatiivselt (valib taimed ja seemned jm), arvestades paljundusaegu, -tingimusi ja -viise. 3. Lähtudes aiakultuuri eripärast paljundab vegetatiivselt (poogib, paljundab pistikute, juurevõsude, võrsikute jm abil), arvestades paljundusaegu, -tingimusi ja -viise. 4. Kasvatatakse istikuid, lähtudes taimeliigi kasvutingimuste nõuetest. 5. Hindab toodangu kvaliteeti ja sorteerib vastavalt kvaliteediklassidele. 6. Pakendab ja märgistab toodangu, arvestades taimmaterjali eripära.	
B.2.5 Juhendamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. Koostab töögraafiku ja jälgib selle täitmist, lähtudes ettevõtte tootmis- ja hooldustegevusest. 2. Juhib ja juhendab ühe või mitme väikese aednike töögrupi tööd, lähtudes tööülesannetest, nende efektiivsusest, korraldamisest, töötervishoiu nõuetest, õigete töövahendite ja -võtete valikust; hindab tehtud tööd ja annab tagasisidet. 3. Kontrollib kvaliteedinõuetest kinnipidamist ja analüüsib töö tulemusi, lähtudes aiakultuuride eripärast, õigusaktidest või projektist.	

VALITAVAD KOMPETENSIID

Kutse taotlemisel on võimalus valida ja tõendada lisakompetentsid B.2.7 – B.2.11 (iluaianduses töötaval aednikul B.2.6-B.2.11).

B.2.6 Saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügiks ettevalmistamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hindab saagi või toodangu küpsusastet ja kvaliteeti vastavalt kvaliteedinõuetele ning määrab kvaliteediklassid. Teeb valikulist või laussaagikoristust ja komplekteerib toodangu, lähtudes kvaliteedinõuetest. Planeerib ja korraldab ladustamist; ladustab toodangu, kasutades vajalikku tehnikat, ning arvestades hoidlate liike ja säilitamistingimusi; sorteerib saagi või toodangu lähtuvalt kvaliteedinõuetest ja -klassidest; pakendab ja märgistab saagi või toodangu vastavalt nõuetele; määrab ja juhhib hoiutingimusi vastavalt aiakultuurile. 	
B.2.7 Muru rajamine ja hooldamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> Valib muru, arvestades projekti. Valib muruseemne liigi ja sordi vastavalt murutüübile. Märgib maha murupinna, lähtudes projektist (töökirjeldusest). Valmistab ette pinnase, arvestades olemasoleva pinnase eripära; vajadusel teeb keemilist umbrohutõrjet, kasutades tehnilisi vahendeid. Külvab käsitsi või külvikuga muruseemned ja väetise ning tihendab pinnase, arvestades külvinormidega. Paigaldab siirdemuru, arvestades maapinna eripära ja ilmastikutingimusi. Kastab muru rajamise järgselt. Hindab hooldustööde vajadust ja teeb hooldustöid (multšimine, õhustamine, samblatõrje, parandus- ja täienduskülv, väetamine, niitmine, kastmine jm). 	
B.2.8 Aiakaupade müümine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kujundab müügikoha sisustuse ja väljapaneku, tehes vajadusel koostööd spetsialistidega ja arvestades müügikoha eripära. Valmistab kauba müügiks ette ning paigutab müügisaali, arvestades müügikoha eripära. Koostab ja käsitleb kauba saatedokumente ja kaubaaruannet; kontrollib kaupade laoseisu vastavalt vajadustele. Selgitab välja kliendi vajadused, esitades suunavaid küsimusi ning arvestades kliendi võimalusi ja soove; nõustab klienti ja tutvustab kaupa, pakkudes erinevaid lahendusi. Vormistab tellimuse ning korraldab selle täitmise, arvestades tellimuse eripära. Müüb kaubad ja pakub kliendile lisaostu võimalust, vajadusel koostab arve. Pakib kauba, arvestades ilmastikutingimusi ja transpordivahendit. Lahendab kliendi probleeme ja kaebusi oma pädevuse piires, vajadusel suunab kliendi teise valdkonna spetsialisti poole. 	
B.2.9 Lilleseadete ja kompositsioonide valmistamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> Püstitab tööülesande ning valib eesmärgipärased töövõtted, materjalid ja tehnika, arvestades konkreetse töö nõudeid (mahtu, raskusastet, kestvust jm tingimusi); valib ideele ja kompositsioonireeglitele vastava lilleseade või kompositsiooni lahenduse. Teeb erinevaid lilleseadeid, kasutades asjakohast tehnikat, töövahendeid ja -materjale. Arvestab töö hinna, lähtudes töö mahust, materjalist, keerukusest jm tingimustest. Pakib lilleseaded, arvestades töö eripära ja ilmastikutingimusi. Organiseerib vajadusel lilleseadete transpordi, lähtudes tellimusest. 	
B.2.10 Sisehaljastuse rajamine ja hooldamine	EKR tase 4
<ol style="list-style-type: none"> Analüüsib olukorda sisehaljastusobjektidel, arvestades objekti eripära ja eesmärki; koostab projekti, töökirjelduse ja eelarve, arvestades sisehaljastuse rajamise ja hooldamise töömahtu ning materjale. Rajab sisehaljastuse, lähtudes projektist, töökirjeldusest ja objekti eripärast. Koostab hoolduskava ja hooldab haljastust, lähtudes taimede kasvunõuetest ja materjalide eripärast. Teeb taimekaitsetöid, kasutades taimekaitsevahendeid vastavalt nõuetele; peab taimekaitsevahendite arvestust. 	

B.2.11 Haljasalade rajamine ja hooldamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Märgib istutusala ja nende kõrgused ning taimede asukohad, kasutades vastavaid mõõteriistu ja lähtudes projektist või töökirjeldusest. 2. Valmistab ette kasvualuse, arvestades projekti, pinnast ja planeeritud taimede kasvunõudeid ning teeb vajadusel umbrohutõrjet. 3. Paigaldab istutusala servad, lähtudes objekti vertikaalplaneerimisest; paigaldab geotekstiilid, multšid või teised servamaterjalid lähtudes projektist või töökirjeldusest ning objekti eripärast. 4. Külwab seemned; istutab, kastab, toestab ja lõikab tagasi taimed (sh sibullilled, suvelilled, püsililled, roosid, veetaimed jm), lähtudes projektist või töökirjeldusest, arvestades istiku tüüpi, suurust, taime liiki, kasvunõudeid, ilmastiku- ja mullatingimusi. 5. Istutab puud/põõsad, arvestades projekti või töökirjeldust. 6. Pügab või noorendab hekke, kasutades selleks ettenähtud hekilõikureid ja -kääre. 7. Hooldab (toestab, lõikab, kastab, multšib, kobestab, rohib, valmistab talveks ette) taimi ja istutusalasid, arvestades taimede hooldusnõudeid. 8. Teeb taimekaitsetõid, kasutades taimekaitsevahendeid vastavalt nõuetele. 9. Väetab vastavalt väetusskeemile, arvestades väetusnorme. 10. Teeb vilja- ja ilupuude ning marja- ja ilupõõsaste hooldus-, kujundus- ja noorenduslõikust, lähtudes hooldus- ja kujunduslõikuse eesmärgist. 11. Komposteerib taimejätmed orgaanilise aineriingi tagamiseks, arvestades komposti kasutamise eesmäärke; käitleb jätmed, arvestades kehtivaid õigusakte. 	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.12 Aednik, tase 4 kutset läbiv kompetents	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teab ja tunneb taimede anatoomiat, füsioloogiat ja süstemaatikat, enamlevinud umbrohtude, haiguste ja kahjurite liigitusi, taimekaitse aluseid nii tava- kui mahetootmises. 2. Järgib head aiandustava ja aedniku eetikat. 3. Teab taimede ladinakeelseid nimetusi liigi tasandil (vt. Lisa 1 „taimmaterjali nimekiri“). 4. Järgib aiakultuuride agrotehnoloogiat. 5. Lähtub oma tegevuses ettevõtte eesmärkidest ja huvidest. 6. Annab ratsionaalseid hinnanguid, võtab vastu asjakohaseid otsuseid ja vastutab nende täitmise eest; analüüsib tagasisidet oma tööosa piires. 7. Suhtleb klientide, kolleegide ja järelevalveasutustega; on avatud koostööle, osaleb meeskonnatöös, jagab teistega vajalikku informatsiooni, tegutseb parima tulemuse nimel. 8. Juhendab ja juhib kaastöötajaid. 9. Hoiab end kursis valdkonna arengutega; on avatud uute tövõtete ja meetodite omandamisele. 10. Jälgib ja hoiab kvaliteeti ning töötab efektiivselt. 11. järgib keskkonna- ja tööohutusenõudeid ning jälgib nende täitmist oma vastutusallas. 12. Kasutab arvutit vastavalt Digipädevuste enesehindamise skaala (lisa 2) tasemele "Iseseisev kasutaja" 	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	11-17042018-1.3/8k

2. Kutsestandardi koostajad	Ain Järve, Kadrioru Park Katrín Uurman, Rápina Aianduskool Kristiina Laurson, LilledEst OÜ Madis Kahu, Sagro AS Mihkel Saar, Hansaplant OÜ Raimond Strastin, Eesti Aiandusliit Tiina Matsulevitš, SA Innove Tiit Juhani, Plantex AS (Juhani Puukool) Ulve Pärn, TPJ Inseneribüroo
3. Kutsestandardi kinnitaja	Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	10
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	17.04.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	26.11.2020
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	6113 Aednikud, puukooli töötajad ja istikukasvatavad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Gardener, level 4
Soome keeles	Puutarhuri
Vene keeles	Садовод
C.3 Lisad	
Lisa 1 Taimmaterjali nimekiri	